

J. HODAKOVS
D. EPŠTEINS
P. GLORIOZOVS

NEORGĀNSKĀ ĶĪMIJA

7. un 8. kl.

Saturs

1. nodaļa. Ķīmijas pamatjēdzieni	3
Ķīmijas priekšmets	3
1. §. Vielas	4
2. §. Tīras vielas un maisījumi	6
3. §. Maisījumu sadališana	8
4. §. Fizikālās pārvērtības	11
5. §. Ķīmiskās pārvērtības	12
6. §. Ķīmisko reakciju norises pazīmes un apstākļi	15
7. §. Ķīmiskās reakcijas, kas noris ap mums	16
8. §. Atomi	17
9. §. Atommasa	21
10. §. Ķīmiskie elementi	22
11. §. Maisījumi un ķīmiskie savienojumi	24
12. §. Vielas sastāva nemainība	26
13. §. Atomu-molekulārā teorija ķīmijā	27
14. §. Ķīmisko elementu simboli	29
15. §. Ķīmiskās formulas. Molekulmasa	30
16. §. Vielu masas nezūdamības likums	33
17. §. Ķīmiskie vienādojumi	35
18. §. Vielu masu attiecības ķīmiskajās reakcijās	36
19. §. Ķīmisko reakciju veidi	37
2. nodaļa. Skābeklis. Oksidi. Degšana	41
20. §. Skābeklis	41
21. §. Skābekļa īpašības	42
22. §. Oksidēšanās. Oksidi	45
23. §. Liesma	47
24. §. Skābekļa izlietošana	49
25. §. Skābekļa iegūšana	53
26. §. Ozons. Alotropija	55
27. §. Gaisa sastāvs	56
28. §. Degšana un lēnā oksidēšanās	59
29. §. Gaisa izlietošana	61
30. §. Vērtība	63
31. §. Formulu sastādīšana pēc vērtības	66

3. nodaļa. Ūdeņradis. Skābes. Sāji	68
32. §. Ūdeņraža iegūšana	68
33. §. Ūdeņraža fizikālās īpašības	70
34. §. Ūdeņraža ķīmiskās īpašības	71
35. §. Ūdeņradis dabā. Skābes	76
36. §. Skābju sastāvs. Sāji	79
37. §. Skābju iedarbība uz metālu oksīdiem. Apmaiņas reakcijas	81
4. nodaļa. Ūdens. Bāzes. Šķidumi	84
38. §. Ūdens dabā. Tīra ūdens iegūšana un tā fizikālās īpašības	84
39. §. Ūdens sastāvs	86
40. §. Ūdens ķīmiskās īpašības	89
41. §. Bāzes. Sārmi	92
42. §. Neitrālizācijas reakcijas	94
43. §. Sārmu iedarbība ar nemetālu oksīdiem	96
44. §. Oksīdu klasifikācija	97
45. §. Sakarība starp oksīdiem, bāzēm un skābēm	99
46. §. Ūdens kā šķīdinātājs. Šķīdība	100
47. §. Siltuma parādības, kas novērojamas šķīšanā	103
48. §. Kristālhidrāti	104
49. §. Šķidumu koncentrācija	105
50. §. Šķidumu nozīme dabā, rūpniecībā un lauksaimniecībā	106
Laboratorijas darbi	107
Praktiskie darbi	117
5. nodaļa. Pārskats par neorganisko savienojumu pamatklasēm	125
51. §. Oksīdu, bāzu, skābju un sāļu sastāvs un nosaukumi	125
Oksīdi	126
52. §. Oksīdu klasifikācija	126
53. §. Oksīdu ķīmiskās īpašības	126
Skābes	127
54. §. Skābju klasifikācija	127
55. §. Skābju ķīmiskās īpašības	128
Bāzes	130
56. §. Bāzu klasifikācija un ķīmiskās īpašības	130
Sāļi	131
57. §. Sāļu sastāvs un nosaukumi	131
58. §. Ģenētiskā sakarība starp oksīdiem, bāzēm, skābēm un sāļiem	131
6. nodaļa. Aprēķini pēc ķīmiskajām formulām un vienādojumiem	134
59. §. Mols — vielas daudzuma mērs	134
60. §. Avogadro likums	136
61. §. Gāzu relatīvā blīvuma aprēķināšana	137
62. §. Aprēķini pēc ķīmiskajiem vienādojumiem	139

63. §. Ķīmisko aprēķinu praktiskā izmantošana	142
64. §. Ķīmiskās reakcijas siltumefekts	143
 7. nodaļa. D. Mendeļejeva periodiskais likums un ķīmisko elementu periodiskā sistēma. Vielas uzbūve	147
65. §. Ķīmisko elementu klasifikācijas pirmie mēģinājumi	147
66. §. Sārmu metāli	149
67. §. Halogēni	151
68. §. D. Mendeļejeva periodiskais likums	156
69. §. Atomu elektronu apvalku uzbūve	161
70. §. Mazie un lielie periodi	163
71. §. Ķīmisko elementu periodiskā sistēma	165
72. §. Elementa raksturojums pēc tā novietojuma periodiskās sistēmas tabulā un pēc atoma uzbūves	168
73. §. Periodiskā likuma nozīme	171
74. §. D. Mendeļejeva dzīve un darbība	173
75. §. Elektronu stāvoklis atomos	175
76. §. Jonu saite	178
77. §. Kovalentā saite	182
78. §. Polārās un nepolārās saites, oksidēšanas pakāpe	186
79. §. Elektronegativitāte	188
80. §. Oksidēšanās-reducēšanās reakcijas	192
81. §. Kristāliskie režģi	195
82. §. Atomu kodolu sastāvs	200
83. §. Izotopi	201
84. §. Jēdziens par ķīmisko elementu pārvēršanu	202
 8. nodaļa. Halogēni	204
85. §. Halogēnu vispārīgs raksturojums	204
86. §. Hlors	205
87. §. Hlora izlietošana un tā atrašanās dabā	209
88. §. Hlorūdeņradis	211
89. §. Gāzu tilpuma attiecības ķīmiskajās reakcijās	213
90. §. Sālsskābe	214
91. §. Sālsskābes lietošana tautas saimniecībā	215
92. §. Iss pārskats par skābekli saturošiem hlora savienojumiem	215
93. §. Fluors, broms un jods	216
 9. nodaļa. Skābekļa apakšgrupa	220
94. §. Sērs	221
95. §. Sēra izlietošana un tā atrašanās dabā	224
96. §. Sērūdeņradis	225
97. §. Sēra oksidi	227
98. §. Sērskābe	228
99. §. Sērskābes ķīmiskās īpašības	229
100. §. Sērskābes un sulfātu pierādišana	232
101. §. Sērskābes nozīme tautas saimniecībā	233
102. §. Skābekļa apakšgrupa	234

10. nodaļa. Ķīmisko reakciju ātrums. Ķīmiskais līdzsvars	235
103. §. Ķīmisko reakciju ātrums	235
104. §. Katalīze	239
105. §. Ķīmiskais līdzsvars	241
11. nodaļa. Sērskābes ražošana	245
106. §. Sērskābes rūpniecības izejvielas	245
107. §. Sērskābes ražošanas pirms posms — sēra(IV) oksīda iegūšana	246
108. §. Sēra(IV) oksīda oksidēšanas optimālie apstākļi .	251
109. §. Sērskābes ražošanas pēdējais posms	255
110. §. Cilvēka un dabas aizsardzība	256
Laboratorijas darbi	258
Praktiskie darbi	260
Atbildes uz jautājumiem, kuri apzīmēti ar zvaigznīti	264